

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.3, oktober 2013

Indledningen er redigeret af Holger Berg og Klaus Nielsen

Tilsyn ved dr.phil. Lis Møller

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til

“Tilbagesyn paa København”

ved Maria Jørgensen

Indhold

- 1 Ruinen
- 2 Samtiden og oldtiden
- 3 Rejsedigtet
- 4 Grundtvigs kommentar i 1815
- 5 Anvendt litteratur

1 Ruinen

“Tilbagesyn paa København” blev trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 20. december, 1808. Digtet består af otte afsnit af uens længde, som er skrevet i urimede, daktyliske trimetre med enjambement. Digtet, som har selvbiografiske træk, tager sit udgangspunkt i synet af Københavns silhuet, antagelig set fra vestsiden. I byens silhuet manglede Vor Frue Kirkes spir, som tidligere havde været byens højeste bygningsværk, men var blevet ramt af en brandraket under Københavns bombardement natten mellem den 4. og den 5. september 1807. Det brændende spir væltede ned over kirkeskibet og antændte resten af Vor Frue Kirke.

2 Samtiden og oldtiden

Vor Frue Kirkes fald bliver anledning til en række kultur- og samtidskritiske refleksioner, helt i tråd med den redaktionelle linje i *Nyeste Skilderie*. Uslingen må formodes at hentyde til de engelske fjender, der skød til måls efter kirkens spir under Københavns bombardement. Ud af støvet fra spiret opstår en sky, som skjuler himlen for byens forblændede borgere (afsnit 3). At det faldne spir giver anledning til så

hårde udfald mod Grundtvigs samtidige, kan skyldes planerne om ikke at genopføre kirkespiret. Arkitekten for genopførelsen, C.F. Hansen, havde allerede i januar 1808 præsenteret et forslag, hvor spiret skulle udelades, da det passede dårligt til 'den bedre Kunstmag' (Rubow 1945-1958, s. 152). Det er uklart, hvorvidt offentligheden havde kendskab til denne beslutning. Som videnskabelig stipendiat på Valkendorfs Kollegium i Skt. Pedersstræde var Grundtvig nabo til ruinen og kunne derfor følge med i istandsættelsen af tårnet, der blev påbegyndt i oktober 1808 (*Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 1. oktober, 1808, sp. 1621). C.F. Hansens endelige udkast blev godkendt den 4. juni 1811, og den egentlige genopbygning påbegyndtes i samme måned. Vor Frue Kirke blev indviet første pinsedag 1829.

Det, som for alvor knytter Grundtvig til byen, er derfor ikke hans samtidige, byens "levende Døde", men derimod dens "Minder fra hensvundne Old" (afsnit 7). I denne henseende minder digtets struktur om det lidt yngre digt "Freias Pris" (trykt i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn* den 3. juni 1809). I "Freias Pris" er det synet af naturen om sommeren, der giver Grundtvig anledning til at erklære sin forbundethed med den nordiske oldtid.

3 Rejsedigtet

Digtets undertitel er "Ved min Færd til Middelsyssel", dvs. Medelsyssel, den middelalderlige administrative enhed, som omfattede den centrale del af Sjælland fra Hornsherred i nord til Sorø i vest og Stevns i øst. Frederik Rønning foreslår, at "Tilbagesyn paa Kjøbenhavn" kan være inspireret af synet af byen i horisonten, da Grundtvig og hans ven Christian Molbech rejste til Sorø ultimo august 1808 (Rønning 1908, s. 91). Den middelalderlige stemning forstærkes af, at Kjøbenhavn tiltales som Axelstad efter Absalon, der tidligere blev anset for byens grundlægger.

4 Grundtvigs kommentar i 1815

Digtet er genoptrykt i *Kvædlinger* 1815 (s. 102-104), men fik i modsætning til størsteparten af digtene intet kommenterende "Tillæg". Blot er de fire første vers af afsnit 7 blevet forsynet med den kryptiske fodnote: "Man seer let, at er Veiret ikke jaget ud af disse Ord, da er dog Aanden det tilvisse" (s. 104). Det er uklart, om kommentaren handler om Grundtvigs egne ord eller deres indhold, Københavns "levende Døde".

5 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1809) "Freias Pris" i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, 27. maj, nr. 66, sp. 1063 f. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1815) *Kvædlinger eller Smaakvad*. København.
- *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, den 1. oktober 1808, nr. 102.
- Rubow, Jørn (1945-1958) "Bygningshistorie efter 1807" i *Danmarks Kirker* bind 1, s. 151-184. København.

- Rønning, Frederik (1908) *N.F.S. Grundtvig. Et bidrag til skildring af dansk åndsliv i det 19. århundrede*, bind 2:1. København.